

**Tractatvs De Præventionē Ivdiciali [!], Sev De
Contentione Ivrisdictionvm**

Tonduti, Pierre François de

Lvgdvni, M.DC.LXXIII.

Capvt XXXIII. Quibus modis finiatur præuentio tam in prima quam in
secunda instantia. ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98370](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98370)

Ciuitatem quidam qui falsas clauas contra suæ artis fidem conficere solitus erat. Qui ea de causa & propter contractos carceres, in sublimi trabe mense Octobris eiusdem anni suspensus fuit. Et sic non est hodie verum quod dicit Bellam. *consil. 11. col. 3. in fines versic. ad propositum*, nempe in Ciuitate Auenionensi, & Comitatu Venaissino non solere fieri delinquentium remissiones ad locum delicti. Quia ex magna causa, & in grauioribus delictis fiunt hinc inde remissiones. † Quod attinet ad loca Biturritarum, & Castrinoui, quæ sunt feuda Imperialia ad Illustrissim. Auenionenses. Archiepiscopos pertinentia, non solere concedi delinquentium remissiones testatur *ibidem* Bellam. Qui propterea concludit à loco Castrinoui ad locum de Lertio vicinum, sed tamen Regi subditum; remissionem non esse concedendam, quamuis delictum ibi, vel in loco Regi subdito fuisset commissum.

De remissione vero facienda ad Iudices feudatiorum, supra egimus c. 11. Et secundum ibi scripta non ita pridem *Rota* remisit quandam causam ad iudicem loci de Brantulis, non obitante prætenso præuentione Curie sacri Palatii. Ideo in his non est amplius insistentum.

CAPVT XXXIII.

ARGVMENTVM.

Quibus modis finiatur præuentione tam in prima quam in secunda instantia. De desertione appellationis. Quomodo præuentione finiatur per transactionem, puram vel conditionalem. Per laudum à partibus homologatum. Per longi temporis silentium. Per sententiam in iudicatum transactam. Per renunciationem tacitam, vel expressam, tam in beneficialibus quam in prophanis. Per renunciationem Beneficij. Per silentium decem, vel plurium annorum in beneficialibus. Et per mortem vnius, aut plurium colligantium, in Beneficiis, aut in Officiis quæ cum persona extinguuntur. Ex quibus lis censetur extincta in beneficialibus.

SVMMARIVM.

- 1 Prima instantia quomodo terminetur. Remissio.
- 2 Quomodo finiatur instantia appellationis.
- 3 Desertio appellationis de iure communi exigit sententiam declaratoriam.
- 4 Ex Statuto Auenionis sententia in iudicatum transacta mandatur executioni sine sententia declaratoria desertionis.
- 5 Lis & præuentione finiuntur per transactionem.
- 6 Per transactionem expirat iurisdictio iudicis.
- 7 Transactio condicionalis facit, ut lis & præuentione non expiret nisi adimpleta condicione.
- 8 Laudum à partibus homologatum, habet vim transactionis, & per illud expirat lis & præuentione.
- 9 Lis finiuntur per negligentiam, & longi temporis silentium.
- 10 Mala fides que inducitur per litem contestationem, non est vera, sed præsumpta.

- 11 Inter ius Civile & Canonicum, non est differentia circa prescriptionem, quando agitur de mala fide præsumpta inducta per litem contestationem.
- 12 Lis perpetuatur tantum ex veriori opinione ad triginta annos.
- 13 Prescriptio circa litem desertionem incipit à die quæ cessatum fuit à lite, contra Felinum.
- 14 Quando litigans non fuit impediens aliquo casu fortuito litem prosequi, censetur illam deserere voluisse si longo tempore siluerit.
- 15 Lis & præuentione non finiuntur per sententiam in iudicatum transactam, donec illa fuerit plenè executioni demandata.
- 16 Lis finiuntur in beneficialibus per renunciationem quamuis tacitam.
- 17 Litigans super beneficio, censetur litem renunciare per ademptionem alterius beneficij incompatibilis.
- 18 Per renouationem procuratorum in lite beneficiali constitutorum, resultat præsumptio renunciationis litem.
- 19 Per renunciationem beneficij factam in fauorem tertij non possidentis, non extinguuntur lis, nec præuentione.
- 20 Quod maxime procedit quando resignans erat in possessione, quia tunc lis durat tam quoad possessionem quam quoad proprietatem.
- 21 Si cessio vel renunciatio fiat in fauorem colligantis, lis extinguuntur, & præuentione cessat.
- 22 Præuentione cessat & lis extinguuntur per liberam dimissionem beneficij factam in manibus Papa, si illud conferat colliganti.
- 23 Lis extinguuntur per taciturnitatem decennij si constat de non iure illius, qui litem prosequi debebat.
- 24 Si clarè ex actis non appareat de non iure illius qui litem prosequi debebat, super beneficio, non sufficit ad extinguendam litem lapsus decennij, sed requiruntur 30. anni, aut saltem aliqua alia præsumptiones.
- Ex quibus beneficium desinat esse litigiosum ob negligentiam in prosequendo litem.
- 25 Lis & præuentione finiuntur morte, non solum in beneficialibus, sed etiam in officiis quæ morte finiuntur, & in aliis quæ persona coherenti, & cum persona expirant.
- 26 Morte viriusque colligantis, lis omnino extinguuntur in beneficialibus, & aliis persona coherentibus.
- 27 Per mortem vnius dumtaxat ex colligantibus, lis non expirat nec præuentione.
- 28 Per mortem actoris lis non extinguuntur in beneficialibus.
- 29 Fallit quando reus superstes non vult litem prosequi, & de hoc constat ex actis.
- 30 Quis dicatur actor, & quis reus, in iudiciis duplicibus super beneficiis.
- 31 Per mortem Rei mandata expirant in beneficialibus.
- 32 Mortuo reo, potest actor litem prosequi contra alios qui in illa lite interesse habere poterant.
- 33 Quæ sit praxis procedendi per audientiam contradiCTORUM, mortuo colligante, super beneficio, contra alios in causa interesse habentes.

P RÆUENTIONE finiuntur iisdem modis quibus lis vel instantia. Quibus autem modis instantia perimatur, superius cap. 30. & 31. (quod attinet ad propositum nostrum) satis ostendimus. Qui plura volet aduertat

adeat Trentacing. lib. 2. ref. 4. de iud. viii. opin. 376. cum plurib. allegatis per Caroc. de except. cap. 127. n. 3. §. Infantia quoque appellationis terminatur per desertionem per quam finitur iurisdicção Iudicis causæ appellationis, Mohed. dec. 9. de appellat. §. Ita tamen vt necessarium sit, in primis dari sententiam super desertione causæ, vt decisum fuit per Rot. dec. 746. p. recent. §. Sed tamen ex Statuto Auenionensi lib. 2. rub. 16. art. 1. vltimus iudex mandat sententiam in iudicatum transactam executioni, absque prolatione sententiæ desertoriæ: quæ executio eodem modo sit in Curia Sancti Petri; sed ad primum iudicem spectat. Hic subsisto, ne extra materiam propositam videar diuagari.

Lis vero variis modis finitur & per consequens præuentio. Primo per transactionem, siquidem transactio dicitur exceptio litis finitæ, & post illam nulla proorsus remanet lis, l. 1. ff. de transactionib. l. causas, Cod. eod. tit. Bald. in rubr. de transactionibus, in decret. num. 7. Roland. conf. 28. num. 14. 15. & 16. vol. 4. Mantica. de tacit. conuent. lib. 26. tit. 1. num. 8. Zanger. de except. part. 3. cap. 18. num. 3. §. adeo vt per transactionem adimatur iurisdicção à Iudice, qui de causa cognoscebat, Rot. dec. 204. n. 6. part. 6. recent. & per eam lis nullum dicitur habere statum, Ludouil. dec. 354. num. 7. & 8.

Limitatur, vt locum non habeat, si transactio esset conditionalis, quia non adimpleta conditione lis non exstinguitur: Lancellot. de attent. lre pendentes part. 2. cap. 4. in prefat. num. 296. Burat. dec. 374. num. 3.

Quod de transactione dictum est, idem dicendum de laudo, à partibus approbato & homologato, cum vim transactionis obtineat, & per illud lis sit extincta. Rot. dec. 588. num. 1. part. 2. recentior.

Secundo lis finitur renunciatione, de qua superius egimus cap. 6. Tertio lis finitur, & per consequens præuentio cessat per longi temporis silentium & negligentiam actoris, quia licet malæ fidei possessor nullo vnquam tempore præscribat, tamen mala fides quæ per litis contestationem inducitur, non est mala fides vera, sed tantum ficta & à lege inducta, seu vt alij volunt mala fides præsumpta, l. 2. C. de fruct. lib. & vltim. expens. Magon. dec. Lucif. 81. num. 12. quæ tamen mala fides præsumpta non impedit præscriptionem triginta annorum, Menoch. remed. 13. recuper. possess. n. 70. vbi post plures quos allegat, dicit hanc esse receptissimam sententiam, à qua durum nimis esset recedere.

Neque exstimandum est faciendam esse hac in re differentiam inter ius Civile & Canonicum, sed spatio tantum temporis illam malam fidem tolli etià de iure Canonico tenendum est, vt cum communi DD. sententia tenuit Rot. dec. 270. num. 10. part. 6. recentior.

Verum quidem est, nonnullos ex antiquis Doctoribus exstimasse per litis contestationem actionem perpetuari de iure Ciuili vsque ad 30. vel 40. annos; & de iure Canonico in perpetuum absque vlla temporis præfinitione, quos citat Barbof. in leg. final. C. de præscriptionibus n. 37.

Sed tamen contraria sententia non solum verior est, vt dicit Barbof. ibidem, num. 38. verum etiam, quidquid ipse dixerit, est hodiernis temporibus receptior; quam sequuntur Innocent. in cap. illud. De præscriptionibus in fine, in illis verbis, & in istis casibus oportet de nouo præscriptionem incipere: & iisdem verbis vtitur Hostiensis ibidem, versic. & in his casibus, vbi subdit, quod tempora præterita non pro-

sunt præscribentis Ancharan. ibid. num. 14. Panor. num. 10. versic. Sed hoc non obstante. Felin. num. 10. §. Vbi tamen malè intelligit, quod præscriptio non incipiat de nouo, nisi finito tempore perpetuationis. Siquidem verius est, præscriptionem incipere ab illa die qua actor destitit à lite; & ille verus est sensus d. leg. finalis. C. de præscript. 30. vel 40. annorum Balb. de præscript. part. 6. membr. 3. q. 4. num. 43. & p. 4. eiusdem 6. part. 3. quest. 1. 2. & 3. maxime, num. 6. & 7. Francisc. Marc. dec. 327. num. 1. parte 2. Guid. Pap. dec. 415. num. 6. Marefcot. lib. 2. variar. resol. cap. 67. num. 9. 12. & 14. Seraphin. dec. 926. num. 1. & 718. num. 6. §. quia quando actor non fuit impeditus propter aliquem casum fortuitum, sed ex mera negligentia litem terminare non curauit, tunc liris contestatio illi non prodest ad præscriptionis interruptionem, Addent. ad Burat. dec. 8. numer. 10. versic. tertius casus est. Rot. dec. 6. num. 3. p. 3. recent. & est tex. expressus in iure Canonico, in canon. Placuit. l. 2. 16. q. 3. in illis verbis, si per litis contestationem à die vltimi litis quadraginta anni computabuntur. Eandem sententiam tenuit Giouagn. lib. 2. respons. 28. num. 36.

Quarto, Lis & præuentio finitur per sententiam iudicis transactam in rem iudicatam, dummodo talis sententia fuerit perfectæ executioni demandata, & executio consummata, Duran. dec. 430. n. 6. Rot. apud Garl. de benefic. p. 6. c. 4. n. 41.

Quinto, in beneficiis lis, & per consequens præuentio dicitur extincta per renunciationem etiam tacitam, §. veluti si litigans allequatur beneficium incompatible, Rot. dec. 191. numer. 4. part. 2. recentior. vel aliquos alios actus faciat, ex quibus colligi possit, eum voluisse in totum à lite recedere: §. veluti procuratores in causa constitutos reuocando, dec. 109. numero 5. parte 1. recentior.

Per cessionem vero factam in fauorem tertij non possidentis, lis non exstinguitur, Rota dec. 383. numero 1. parte 2. recent. §. vbi dicitur hoc maxime locum habere quando resignans erat in possessione, tunc enim lis durat tam quoad possessionem, quam quoad titulum, Rot. dec. 417. num. 1. parte 3. recent. & apud Garl. de Benefic. part. 6. cap. 4. n. 41. Et ratio est, quia instantia transit ad resignatarium, vt diximus supra cap. 30. n. 43. §. Secus si cessio, vel renunciatio fieret ad fauorem colligantem, cap. 1. de litis contest. in 6. Burat. dec. 307. num. 2. §. Vel si libera sit dimissio in manibus Papæ, qui contulit colliganti, Burat. dec. 927. num. 32.

Finitur quoque lis, & præuentio in beneficiis, per lapsum longi temporis ex quo resultat tacita cessio, cum hac tamen distinctione, vt si lapsum sit decennium, & constet ex actis de non iure illius qui litem prosequi debebat, oriatur præsumptio renunciationis litis. §. Si vero clarè ex actis non constet de non iure; tunc requiritur, vt cum decennio concurrat aliquis actus positius ex quo resultat renunciatio, aut saltem exigitur lapsus triginta annorum, iuxta dec. 10. Achill. de Grass. or lite pend. Addent. ad Burat. dec. 307. num. 10. Et ita intelligenda sunt decisiones Rotaes, quæ variè videri possunt, vt per Rot. dec. 318. num. 2. & 3. part. 2. recentior. dec. 418. part. 3. dec. 166. num. 5. & 6. part. 4. dec. 1. num. 13. part. 7. recent. Parif. de resignat. benefic. lib. 2. q. 3. n. 22. Tusc. lit. L. concl. 385. num. 6. Ricc. in prax. variar. resol. cap. 474. num. 6. Veltr. in prax. lib. 8. cap. num. 25.

Vera est resolutio, quod si quis fuerit negligens in prosequendo litem, præsumitur iuri suo renuntiare;

tiare, si longum tempus lapsum fuerit: vt testatur Ricc. in prax. rer. for. Eccles. resol. 474. num. 6. Quod longum tempus diuersimodè declaratum fuit; aliquando videlicet annorum 37. aliquando annorum 29. vel 22. aut etiam 18. post Paris. lib. 2. de resignat. benef. num. 22. & 23. Sed melius Rot. decis. 383. part. 3. recent. num. 2. & 3. vbi dicitur, quod in Beneficialibus, vt lis censeatur finita ad effectum, vt Ordinarius possit beneficium conferre (quod si esset litigiosum, conferre non posset, tanquam reservatum Sedi Apostolicæ: Exceptis tamen beneficiis Galliarum, in quibus locum non habent reservationes) sufficit quod possessor beneficii per obitum vacantis habuerit litem pro deserta ante mortem suam: & quod lis dicatur deserta non solum per cessationem à lite per decennium, sed etiam minoris temporis spatio, si adsint coniecturæ pro desertione; dummodò tamen ex actis appareat de non iure deserentis litem, & coniecturæ sint admodum virgentes, præcipue quando non est lapsum decennium, tunc enim desiderantur actus positivi, vt præsumi possit renunciatio litis: vt fusè probatur d. dec. 383. num. 2. & 3. p. 2. quæ decisio est repetita decis. 418. par. 3. recent. & præmissa confirmantur decis. 166. n. 5. p. 4. recentior.

²⁵ Denique lis & præuentio finitur morte tam in beneficialibus, quam in officiis non hereditariis, emptionibus ad vitam, & aliis similibus quæ personæ coherent & cum persona finiuntur, ad leg. si

pater, & ibi Bald. Cod. si pendente appellat. mors interven. Lancelot. de attent. cap. 4. in præfati. num. 315. ¶ vide licet si uterque colligens moriatur, Clem. 1. vt lice pend. & ibi Card. Zabari. n. 3. Rota decis. 218. n. 1. p. 1. recent.

Sed si vnus tantum ex colligantibus mortuus fuerit, non ideo lis finita dicitur, Rot. decis. 109. numero 1. part. 1. recentior. & decis. 123. num. 3. part. 5. recent.

Nam per mortem actoris non dicitur lis extincta, Mohed. decis. 8. de appellat. ¶ nisi quando reus superstes non vult illam proseguere, & de hoc constat ex aliquo actu saltem tacito, Clem. 1. si vero aliter vbi Gloss. in verbo. Prosequitur. Vt lite pendente. Rot. decis. 170. num. 8. p. 5. recentior. ¶ vbi bene declaratur quis hoc casu dicatur actor, & quis reus. Sequitur Ricc. collect. 4073.

Per mortem vero Rei non finitur lis, licet per eam mandata expirent in causis beneficialibus: ¶ procedi tamen potest contra interesse habentes per audientiam contradicendum, Mantica. decis. 213. num. 4. & 5. qui dicit procuratorem quamvis reuocatum, citari posse ad cautelam, Mohed. decis. 8. de appellat. Bellam. decis. 156. Rub. ad decis. Orani 332. lib. 1. fol. 394. ¶ Et huius processuræ praxim, & utilitatem refert Melch. Lotter. de re benef. lib. 2. q. 20. num. 54. 55. & 56. Et hæc satis. Omnia sub correctione sanctæ Matris Ecclesiæ, sub cuius legibus viuere & mori volo.

Ad Maiorem Dei Gloriam.

TRACTA